

Thơ Hàn Mặc Tử - Tập 2

Hàn Mặc Tử (Nguyễn Trọng Trí)

Hàn Mặc Tử (1912–1940) tên thật Nguyễn Trọng Trí, tên thánh là Pierre, sinh ở làng Lệ Mỹ, huyện Đông Lộc, Tỉnh Đồng Hới (nay là Quảng Bình) trong một gia đình công giáo nghèo, cha mất sớm. Thuở nhỏ sống và học tiểu học ở Quy Nhơn, học trung học ở Huế, 1936 bị mắc bệnh phong, phải vào nhà thương Quy Nhơn và qua đời ở đó.

Đây là trang danh sách liệt kê tuyển tập các tác phẩm, tập thơ và những bài thơ hay nhất của nhà thơ Hàn Mặc Tử (Nguyễn Trọng Trí). Vốn nổi tiếng với bài thơ “đây thôn Vĩ Dạ”, ngoài ra còn những bài thơ về trăng và máu cũng được nhiều người yêu mến. Càng về sau, thơ ông càng kinh dị, huyền bí và đượm màu sắc tôn giáo. Những đau đớn về thể xác về linh hồn để lại những dấu tích rõ rệt trong tác phẩm.

Tập này gồm 52 bài thơ của Hàn Mặc Tử.

Đau Thương (Thơ Điên, 1937)

Phần 1: Hương Thơm

Đà Lạt Trăng Mờ (Hàn Mặc Tử)

Đây phút thiêng liêng đã khởi đầu,
Trời mơ trong cảnh thật huyền mơ.
Trăng sao đắm đuối trong sương nhạt,
Như đón từ xa một ý thơ.

Ai hãy làm thỉnh chớ nói nhiều,
Để nghe dưới đáy nước hồ reo.
Để nghe tơ liễu run trong gió,
Và để xem trời giải nghĩa yêu.

Hàng thông lấp loáng đứng trong im,
Cành lá in như đã lặng chìm.
Hu thực làm sao phân biệt được?
Sông Ngân Hà nổi giữa màn đêm.

Cả trời say nhuộm một màu trắng,
Và cả lòng tôi chẳng nói rằng.
Không một tiếng gì nghe động chạm,
Dẫu là tiếng vỡ của sao băng!

Tối Tân Hôn (Hàn Mặc Tử)

(Tặng Mộng Cầm)

Là sợi đường tơ dịu quá trắng
 Là bao nhiêu ngọc cũng chưa bằng
 Cả và thế giới như không có
 Một vẻ yêu là một vẻ tân.

Đã có khi nào cô ước mơ
 Rồi đây khai mạc cuộc đời thơ
 Bằng đêm hôm ấy êm như rót
 Lời mật vào tai ngọt sừng sờ.

Nhưng cái gì thom đã tới kề
 Tôi e tình tứ bớt say mê
 Không còn ý nhị ban đầu nữa
 Sẽ chán chường và sẽ chán chê.

Cho nên tôi tưởng tôi tân hôn
 Chưa tới còn xa để được buồn
 Để sống trong niềm thương nhớ đã
 Để còn mượn tượng đến giai nhân.

Huyền Áo (Hàn Mặc Tử)

(Tặng Xuân Diệu để ghi lấy một đêm trăng gặp gỡ ở đất Tràng An)

Mới lớn lên trăng đã then thò
 Thom như tình ái của ni cô
 Gió say lướt lướt trong màu sáng
 Hoa với tôi đều cảm động sơ

Đang khi màu nhiệm phủ ban đêm
 Có thứ gì rơi giữa khoảng im
 Rơi tự thượng tần không khí xuống
 Tiếng vang nhẹ nhẹ dội vào tim.

Tôi với hồn hoa vẫn nín thính
 Ngấm ngấm trao đổi những ân tình
 Để thêm ấm áp nguồn tơ tưởng
 Để bóng trời khuya bớt giạt mình.

Từ đâu canh một đến canh tư
 Tôi thấy trăng mơ biến hoá như
 Hương khói ở đâu ngoài xé mộng
 Cứ là mỗi phút mỗi nên thơ

Ánh trăng mỏng quá không che nổi
 Những vẻ xanh xao của mặt hồ
 Những nét buồn buồn tơ liễu rủ
 Những lời năn nỉ của hư vô.

Không gian đây đặc toàn trắng cả
 Tôi cũng trắng mà nàng cũng trắng
 Mỗi ảnh mỗi hình thêm phiêu diêu
 Nàng xa xôi quá nói nghe chẳng?

Mùa Xuân Chín (Hàn Mặc Tử)

Trong làn nắng ửng khói mơ tan,
 Đôi mái nhà tranh lấm tấm vàng.
 Sột soạt gió trêu tà áo biếc,
 Trên giàn thiên lý – Bóng xuân sang.

Sóng cỏ xanh tươi gợn tới trời
 Bao cô thôn nữ hát trên đồi;
 – Ngày mai trong đám xuân xanh ấy,
 Có kẻ theo chồng bỏ cuộc chơi.

Tiếng ca vút vẻo lưng chừng núi,
 Hồn hển như lời của nước mây,

Thầm thì với ai ngồi dưới trúc,
Nghe ra ý vị và thơ ngây.

Khách xa gặp lúc mùa xuân chín,
Cảnh trí băng khuâng sức nhớ làng:
– “Chị ấy, năm nay còn gánh thóc
Độc bờ sông trắng nắng chang chang?”

Thi Sĩ Chàm (Hàn Mặc Tử)

Ta mới thấy xuân vờn trong ánh sáng
Muôn sắc hình múa giỡn dưới ao khuya
Đôi tháp cao kiêu hãnh với hàng bia
Vội lau lách ngã mình trong cảnh vắng
Sợ chùng như tiếng rụng của sao băng
Mà vì đâu những tháng Hời kiêu ngạo
Hàng muôn năm sống mãi với đêm sương
Mà vì đâu nghe tiếng bật giữa im lìm
Như mơ tiếc những thời hung bạo
Phải người chằng, bên suối uổng mây trôi
Phải người chằng, đôi cao đương hoảng hốt
Bọc trắng vàng trong áo ngủ quên đi
Để hoàng hôn loang loáng đôi oai nghi
Bao dấu vết thời xưa giờ ử dật
Phải người chằng, thi sĩ của dân Chiêm.

Người lắng nghe, lắng nghe trong đáy giếng
Tiếng vàng rơi chìm lỉm xuống hư vô
Tiếng ngọc địch n hớ nhung còn uyển chuyển
Bên cầu sương lưu động ánh trăng mơ
Người thốn thức tiếng buồn bao cảnh sắc
Ta không muốn người thôi ca hát

Vì luôn đêm sóng bận rêu cung Hằng
 Người khóc đi, khóc đi cho hả nỗi hờn căm.

Mơ Hoa (Hàn Mặc Tử)

Khói trầm lan nhẹ ngấm không gian
 Giây phút buồn lây đến mộng vàng
 Xiêm áo hôm nay tề chỉnh quá
 Dám ôm hôn cúc ở trong sương

Hãy tưới lên hoa giọt lệ nồng,
 Đếm từng cánh một mấy lần thương
 Hãy chôn những mảnh xuân tàn tạ,
 Và hãy chôn sâu tận đáy lòng.

Bóng người thực nữ ẩn trong mơ
 Trong lá, trong hoa khói bụi mờ
 Xin chớ làm thình mà biểu lộ
 Những tình ý lạ, những lời thơ.

Hãy quỳ nán lại: tiếng sao rơi
 Khua ánh trăng xanh động khí trời
 Gió thổi hay là hoa thổi nhỉ?
 Ô hay người ngọc biến ra hơi.

Sáng Trăng (Hàn Mặc Tử)

Vui thay cảnh sáng trăng
 Ái tình bắt đầu căng
 Hoa thơm thì nín lặng
 Hương thơm thì bay lay
 Em tôi thì hỗn hển
 Áo xiêm lấm tấm vàng

Em tôi đã hiểu chưa
 Đó là khúc tình ca
 Nâng theo hơi thở nhẹ
 Ở trên làn dây tơ
 Của lòng em rộn rã
 Khi mới học đòi mơ
 Đêm nay trăng đúng tuổi
 Năm nay em dậy thì
 Làm sao không quyến luyến
 Hoa gió đã tình si
 Em tôi còn ngấm nghĩ
 Chưa thấy nói năng chi...

Say Nắng (Hàn Mặc Tử)

Mặt trời mai ấy đỏ ong
 Nàng tiên hóng mát trên hòn cù lao
 Mùi xiêm thơm tựa sen ngào
 Áo xiêm: nhuộm nắng hồng đào chưa khô
 Bồng trong im lặng như tờ
 Hương gì ngan ngát giả đồ say sưa
 Gió ơi lại đẩy mà giữa
 Tôi đứng xa lắm xin chừa tôi đi
 Hồn tôi mắc cỡ là vì
 Không quen thưởng thức cái gì ngất ngây
 Như là ánh sáng vàng lay
 Như thơ sắp sửa phô bày yêu đương
 Nơi đây mây gió chán chường
 Ý gì tiên nữ đo lường tình tôi
 Tôi toan hóp cả ánh trời
 Tôi toan đớp cả miếng cười trong khe.

Thời Gian (Hàn Mặc Tử)

Còn đâu tráng lệ những thời xanh
Mùi vị thơm tho một ái tình
Đố kiếm cho ra trong lớp bụi
Ít nhiều hơi hám của kiên trinh.

Đường tường ngàn xưa còn phảng phất
Nơi làn gió nhẹ lúc ban đêm
Hồn xưa từ ấy không về nữa
Ở cõi hư vô dấu đã chìm.

Chỉ có trăng sao là bất diệt
Cái gì khác nữa thấy đi qua
Tây Thi nàng hồi bao nhiêu tuổi
Vẻ đẹp mê toi vẫn nồn nà.

Tôi lạy muôn vì tình tú nhé
Xin đừng luân chuyển để thời gian
Chậm đi cho kẻ tôi yêu dấu
Vẫn giữ màu tươi một mỹ nhân.

Bất Chước (Hàn Mặc Tử)

Để cho hoa gió thì thào
Để cho mây nước nôn nao
Quên câu thương nhớ rồi sao
Em ơi thế nghĩa là sao

Khi hương thơm kề lỗ miệng
Khi tình mới chạm vào nhau

Em ơi thế nghĩa là sao
Trăng đang nằm trên sóng cỏ

Cỏ đưa trăng đến bên ao
Trăng lại đắm mình xuống nước
Trăng nước đều lặng nhìn nhau...
Đôi ta bắt chước thì sao?

Cao Hứng (Hàn Mặc Tử)

Tôi làm trăng cổ độ,
Lượng trời rộng bao la
Tôi làm Tô Đông Pha
Đàn tương tư lạc điệu.

Thơ tôi thương huyền diệu
Mọc lên đạo từ bi
Tôi bắt chước Hi Di
Ngủ một trăm ngày dậy.

Xem mặt trời đang cháy
Là đêm có tiên tri
Tôi thấy nàng Tây Thi
Giặt sa trên bàn thạch.

Tôi yêu trời nguyệt bạch,
Tôi say màu thanh thiên,
Tôi ưng ả thuyền duyên
Ở trong pho tình sử.

Cho tôi hoa đèn ngự
Cho tôi lòng ni cô,
Xuân trên má nường Thơ
Ngon như tình mới cắn.

Chuỗi Cười (Hàn Mặc Tử)

Lá đỏ rào rào,
Trắng vàng xôn xao
Chuỗi cười ha hả,
Trên cánh đôi cao

Gió thổi vi vu,
Thành quách hoang vu
Chủ nhân đi vắng.
Tiếng gươm rìng thu

Hừng lấy sao băng!
Hừng lấy sao băng!
Oĩ chàng võ sĩ
Máu đào đường băng

Lá đỏ rào rào,
Trắng vàng xôn xao
Chuỗi cười ha hả,
Trên cánh đôi cao

Khói bỏ tầng không
Lửa dấy trong lòng
Ô hay tráng sĩ
Dừng mãi bên sông

Lời ca Chiêm nữ
Tản với sương lam
Lời ca thống thiết
Khóc chinh phu Chàm

Lá đổ rào rào
 Trăng vàng xôn xao
 Chuỗi cười ha hả
 Trên cánh đôi cao

Màu sắc thắm kêu
 Niêm ý như reo
 Anh hùng thiên hạ
 Hiểu gì chữ “yêu”?

Hứng lấy sao băng!
 Hứng lấy sao băng!
 Oï cô sơn nữ,
 Hết gì ánh trăng?

Lá đổ rào rào
 Trăng vàng xôn xao
 Chuỗi cười ha hả,
 Trên cánh đôi cao...

Đây Thôn Vĩ Dạ (Hàn Mặc Tử)

Sao anh không về chơi thôn Vĩ?
 Nhìn nắng hàng cau nắng mới lên.
 Vườn ai mướt quá xanh như ngọc
 Lá trúc che ngang mặt chữ điền.

Gió theo lối gió, mây đường mây,
 Dòng nước buồn thiu, hoa bắp lay...
 Thuyền ai đậu bến sông Trăng đó,
 Có chở trăng về kịp tối nay?

Mơ khách đường xa, khách đường xa
 Áo em trắng quá nhìn không ra...

*Ở đây sương khói mờ nhân ảnh
Ai biết tình ai có đậm đà?*

Tiêu đề bài thơ có nơi ghi là Đây thôn Vĩ Gia, hay Ở đây thôn Vĩ Gia.

Ghen (Hàn Mặc Tử)

*Ta ném mình đi theo gió trăng
Lòng ta tản khắp bốn phương trời
Cứu trùng là chốn xa xôi lạ
Chim én làm sao bay đến nơi?*

*Chiếc tàu chở cả một đêm trăng
Muôn ánh sao ngời chói thẳng băng
Muôn sợi hương trầm bay bơi rôi
Muôn vàn thần thánh sống cao sang.*

*Giây phút ôi chao! Nguồn cực lạc.
Tình tôi ghen hết thú vô biên
Ai cho châu báu cho thỉnh sắc
Miệng lưỡi khô khan, hết cả thềm.*

Lưu Luyến II (Hàn Mặc Tử)

*Chứa gặp nhau mà đã biệt ly
Hồn anh theo dõi bóng em đi
Hồn anh sẽ nhập trong luồng gió
Lưu luyến bên em chẳng nói gì.*

*Thơ em cũng giống lòng em vậy
Là nghĩa thơm tho như ánh trăng
Mềm mại như lời tơ liễu rủ
Âm thầm trong ánh gió bắn khoản.*

Anh đã ngâm và đã thuộc lâu
Cả ngàn rung động bởi thương đau
Bởi vì mê mẩn, vì khoan khoái
Anh cần lời thơ để máu trào

Lời thơ ngậm cứng không rên rỉ
Mà máu tim anh vọt láng lai
Thơ ở trong lòng reo chẳng ngớt
Tiếng vang tha thiết dội khắp nơi.

Em đã nghe qua em đã hay
Tình anh sao phải trúng mê say
Anh điên anh nói như người dại
Van lạy không gian xoá những ngày.

Những ngày đau khổ nhuộm buồn thiu
Những ngày mây lam cuốn dập dều
Những mảnh nhạc vàng rơi lả tả
Những niềm run rẩy của đêm yêu

Anh đứng cách xa hàng thế giới
Lặng nhìn trong mộng miệng em cười
Em cười anh cũng cười theo nữa
Để nhấn hồn em đã tới nơi.

Trăng Vàng Trăng Ngọc (Hàn Mặc Tử)

Trăng! Trăng! Trăng! Là Trăng, Trăng Trăng!
Ai mua trăng tôi bán trăng cho
Không bán đoàn viên, ước hẹn hò...
Bao giờ đậu trạng vinh quy đã
Anh lại đây tôi thổi chữ thơ.

Không, Không, Không! Tôi chẳng bán hồn Trăng.
 Tôi giả đồ chơi, anh tưởng rằng
 Tôi nói thiệt, là anh dại quá:
 Trăng Vàng Trăng Ngọc bán sao đang.
 Trăng! Trăng! Trăng! Là Trăng, Trăng, Trăng!
 Trăng sáng trăng sáng khắp mọi nơi
 Tôi đang cầu nguyện cho trăng tôi
 Tôi lân cho trăng một tràng chuối
 Trăng mới là Trăng của Rạng Ngời
 Trăng! Trăng! Trăng! Là Trăng, Trăng, Trăng!

Phần 2: Mật Đắng

Những Giọt Lệ (Hàn Mặc Tử)

Trời hỡi, bao giờ tôi chết đi?
 Bao giờ tôi hết được yêu vì,
 Bao giờ mặt nhật tan thành máu
 Và khô lòng tôi cứng tựa si?
 Họ đã xa rồi khôn níu lại,
 Lòng thương chưa đã, mến chưa bừa...
 Người đi, một nửa hồn tôi mất,
 Một nửa hồn tôi bỗng dại khờ.
 Tôi vẫn còn đây hay ở đâu?
 Ai đem tôi bỏ dưới trời sâu?
 Sao bông phượng nở trong màu huyết,
 Nhỏ xuống lòng tôi những giọt châu?

Cuối Thu (Hàn Mặc Tử)

Lựa trời ai dệt với ai căng,
Ai thả chim bay đến Quảng Hàn,
Và ai gánh máu đi trên tuyết,
Mảnh áo da cừu ngấm nở nang.

Mây vẽ hăng hà sa số lệ,
Là nguồn ly biệt giữa cô đơn.
Sao không tô điểm nên sương khói,
Trong cõi lòng tôi buổi chập chờn.

Đây bãi cô liêu lạnh hững hờ,
Vội buồn phon phớt, vắng trơ vơ.
Cây gù mảnh khảnh run cầm cập,
Đêm báo thu vàng gầy xác xơ.

Thu héo nắc thành những tiếng khô.
Một vì sao lạ mọc phương mô?
Người thơ chưa thấy ra đời nhỉ?
Trình bạch ai chôn tận đáy mồ?

Thao Thức (Hàn Mặc Tử)

(Ý thơ của Mai Đình, lời Hàn Mặc Tử)

Lạnh quá ánh trăng không sáng mấy
Cho nên muôn dặm ở ngoài kia
Em đang mong mỏi, em đang nhớ
Bút rứt lòng em muốn trở về.

Như xa xôi quá biết làm sao?
Lấy trí tương tư đo được nào?

Em mới vùng vằng em thở dốc
Tình thương trong dạ cứ xôn xao

Thôi em chán quá, em buồn quá
Anh của em giờ cười với ai?
Nói những gì đâu tức tôi dạ!
Em hồ nghi mãi, giận không thôi.

Lạnh quá ánh trăng không sáng mấy
Cho nên chấn chiếu vẫn so le
Nếu hay thương nhớ là thương nhớ
Em dại gì đâu. Ngủ thiếp đi.

Hãy Nhập Hồn Em (Hàn Mặc Tử)

Đừng nhắc nhở tên anh ngoài lỗ miệng
Vì gió hương nghe được rỉ thầm hoa
– Lộ mất rồi tâm sự của đôi ta
Chưa hề dặn ngày mai rồi tiễn biệt
Chưa khi nào đọc đến chữ chia ly.

Bỗng đêm nay trước cửa bóng trăng qui
Sấp mặt xuống uốn mình theo dáng liễu
Lời nguyên gấm xanh như màu huyền diệu
Nào nề lòng viễn khách giữa cơn mơ
Trời từ bi cảm động ứa sương mờ
Sai gió lại lay hồn trong kẽ lá
Trăng choáng vánh với hoa tàn cùng ngã
Anh đoán chừng cơn ấy em ngất đi
Khó lòng chưa, em ơi! Mộng tình si
Cuồng dại quá, khiến nước mây sừng sượng
Nhưng qua rồi những phút giây tơ tưởng
Anh nhìn trăng lớn lên đậu cành cao

Phải giờ này đang lúc em chiêm bao
 Chính giờ này anh đang yêu em thiết
 – Em hãy nhập hồn em trong bóng nguyệt.

Khói Hương Tan (Hàn Mặc Tử)

Tôi hôm nay muôn sao nhấp nháy
 Sông Mê Hà đưa đẩy sóng triền miên
 Thuyền anh buông lửng lơ trong hiu quạnh
 Tới chưa em, đã tới bến lòng em ?
 Mộng uyên ương đang khi tim rào rạt
 Thuyền anh neo đậu trước bến Hàn Giang
 Nhưng uyên ương khi trăng sao bàng bạc
 Biến mất rồi, anh thấy khói hương tan.

Đôi Ta (Hàn Mặc Tử)

Mà anh hay em trong tim đều rạn
 Đều chôn sâu hình ảnh một người mơ
 Bây giờ đây quẩn quít hiện bây giờ
 Chỉ biết có đôi ta là đang sống
 Đang cho nhau ngọt ngào và đang mộng
 Cố làm lơ không biết đến thời gian
 Đến bông hoa tàn tạ với trăng ngàn
 Đến những tình duyên xung quanh thất vọng
 – Nhiều hành tinh tan vì đã lỏng
 Ôi muôn năm! Giấc mộng đã đời chưa ?
 Lúc ấy sóng triều rên rỉ chưa bưa
 Cứ nhắm mắt, cứ yêu nhau như chết
 Cứ sáng sôt, tê mê và rũ liệt

Đừng nghe chi âm hưởng địa cầu đang
 Vỡ toang ra từng mảnh, cả không gian
 Cả thời gian, từ tạo thiên lập địa
 Đều trộn trạo, đều hoà và xí xoá
 Thành hư không như tình ái đôi ta.

Sầu Vạn Cổ (Hàn Mặc Tử)

Lòng ta sâu thẳm hơn mùa lạnh,
 Hơn hết u buồn của nước mây,
 Của những tình duyên thương lở dở,
 Của lời rên siết gió heo may.

Cho ta nhận lấy không đêm đáp,
 Ôn trọng thiêng liêng xuống bởi trời,
 Bằng tiếng kêu gài say chến choáng,
 Bằng tim, bằng phổi nóng như sôi.

Và sóng buồn dâng ngập cả hồn,
 Lan tràn đến bến mộng tân hôn.
 Khóe cười nức nở nơi đầu miệng,
 Là nghĩa, trời ơi, nghĩa héo hơn.

Muôn Năm Sầu Thẳm (Hàn Mặc Tử)

Nghệ hồi Nghệ, muôn năm sầu thẳm
 Nhớ thương còn một năm xương thôi
 Thân tàn ma dại đi rồi
 Rầu rầu nước mắt bời bời ruột gan

Nghe gió là ôm ngang lấy gió
 Tưởng chường như trong đó có hương

*Của người mình nhớ mình thương
Nào hay gió tạt chả vương vấn gì*

*Nhớ lắm lúc như si như tỉnh
Nhớ làm sao bãi hoải tay chân
Nhớ hàm răng, nhớ hàm răng
Mà ngày nào đó vẫn khăng khít nhiều*

*Dẫu đau đớn vì lời phụ rẫy
Như mà ta không lấy làm điều
Trăm năm vẫn một lòng yêu
Và còn yêu nữa rất nhiều em ơi.*

Dấu Tích (Hàn Mặc Tử)

*Trăng đầu sáng còn thua đôi mắt ngọc,
Trời tuy xa lòng thiếu nữ xa hơn
Ái ân là hơi thở của van lơn
Và thú thiết cũng chưa thích bằng khóc*

*Vườn chói lọi thì tình yêu phải ngọc.
Tiết trinh còn, em phúc hậu hơn thơ
Hoa nín lặng là hoa giả đồ mơ,
Tôi nín lặng là âu tôi mắc cỡ*

*Khi xa cách không gì bằng thương nhớ.
Mua ngàn vàng là nhất định không nghe.
Ngủ một mình là chăn chiếu phải so le
Khóc một chắc có ai vô mà biết!*

*Lòng thi sĩ chứa đầy trang vĩnh biệt,
Mộng có thành là mộng ở đâu hôm
Hương không ngọt, xuân sớm lẽ nào thơm
Mật không đắng ân tình không thú vị*

Không rên siết là thơ vô nghĩa lý
Em có chồng mà đành đoạn chia đôi
Xưa thứ gì dính dáng ở đâu môi
Nay trả lại để tôi làm dấu tích.

Gửi Anh (Hàn Mặc Tử)

Hôm nay vui quá anh Phùng ơi,
Buồn xa không đến, lệ không rơi
Buồn không thất ruột, tình không lại
Cười nói làm sao cho hả hơi.

Phần 3: Máu Cuồng & Hồn Điên

Trường Tương Tư (Hàn Mặc Tử)

Hiếu gì không ý nghĩa của trời thơ?
Của hương hoa trong trăng lờn lợt bầy
Của lời câm muôn vì sao áy náy
Hiếu gì không em hơi! Hiếu gì không?
Anh ngâm nga để mở rộng cửa lòng
Cho trăng xuân tràn trề say chơi với
Cho nắng hường vấn vương muôn ngàn sợi
– Cho em buồn trời đất ứa sương khuya
Để em buồn, để em nghiệm cho ra
Cái gì kết lại mới thành tình tú?
Và uyên ương bởi đâu không đoàn tụ?
Và tình yêu sao lại dở dang chi?
Và vì đâu gió gọi giạt lời đi?
– Lời đi qua một chiều trong kẽ lá

Một mùi thơm mới nửa lòng sa ngã
Anh mẩn rồi ý vị của làn mơ?

Lệ Kiều ơi! Em còn giữ ý thơ
Trong đôi mắt mùa thu trong leo lẻo
Ở xa xôi lặng nhìn anh khô héo
Bên kia trời, hãy chụp cả lòng anh
Hãy van lơn ở dưới chân Bàn thành
Cho yêu ma muôn năm vùng trở dậy
Náo không gian cho lửa lòng bừng cháy
Và để cho kinh động đến người tiên
Đang say sưa ở thế giới hão huyền
Đang trững giỡn ở bên sông Ngân biếc...

Anh rõ trước: sẽ có ngày cách biệt
Ngó như gần song vẫn thiệt xa khơi!
Lau mắt đi đừng cho lệ đây vơi
Hãy mừng tượng một người thơ đang sống
Trong im lìm lẻ loi trong dãy động
– Cũng hình như em hồi, động Huyền Không
Mà đêm nghe tiếng khóc ở đáy lòng
Ở trong phổi, trong tim, trong hồn nữa...
Em cố nghĩ ra một chiều vàng úa
Lá trên cành héo hắt, gió ngừng ru:
“Một môi tình nước nở giữa âm u
“Một hồn đau rã lân theo hương khói
“Một bài thơ cháy tan trong nắng rọi
“Một lời run hoi hóp giữa không trung
“Cả niềm yêu ý nhớ cả một vùng
“Hoá thành vũng máu đào trong ác lạnh.”

Đây là: tất cả người anh tiêu tán
Cùng Trăng Sao bàng bạc xúe say mơ

Cùng tình em tha thiết những vần thơ
Ràng rịt mãi cho đến ngày tận thế

12-1939

Hồn Là Ai (Hàn Mặc Tử)

Hồn là ai là ai? Tôi không biết
Hồn theo tôi như muốn cột chơi tôi
Môi đầy hương tôi không dám ngậm cười
Hồn vội móm cho tôi bao ánh sáng
Tôi chết giả và no nê vô hạn
Cười như điên, sặc sụa cả mùi trắng
Áo tôi là một thứ ngợp hơn vàng
Hồn đã cấu, đã cào, nhai ngấu nghiến
Thịt da tôi sương sần và tê điếng
Tôi đau vì rừng rợn đến vô biên
Tôi chìm hồn xuống một vũng trắng em
Cho trắng ngập trắng đồn lên tới ngực
Hai chúng tôi lặng yên trong thốn thức
Rồi bay lên cho tới một hành tinh
Cùng ngả nghiêng lẫn lộn giữa muôn hình
Để gào thét một hơi cho rỏn ốc
Cả thiên đường trần gian và địa ngục

Hồn là ai? Là ai? Tôi không hay
Dẫn hồn đi rông rã một đêm nay
Hồn mê mệt lắm mà tôi thì chết giấc.

Biển Hồn Ta (Hàn Mặc Tử)

Máu tim ta tuôn ra làm bể cả
 Mà sóng lòng rần rật như mây trôi
 Sóng lòng ta tràn lan ngoài xé lạ
 Dâng cao lên, cao tột tới trên trời.

Ôi ta đã mưa ra từng búng huyết
 Khi say sưa với lượn sóng triền miên
 Khi nhận lấy trong thâm tâm cay nghiệt
 Giọng Hồn đau trăm vạn nỗi niềm riêng.

Ta muốn níu hồn ai đương hiển hiện
 Trong lòng và đang tắm máu sông ta
 Ta muốn vớt ai ngoài sóng điện
 Để nhìn xem sắc mặt với làn da.

Ôi ngông cuồng! Ôi rồ dại rồ dại!
 Ta đi thuyền trên mặt nước lòng ta
 Ôi ngông cuồng, ôi rồ dại, rồ dại
 Ta cắm thuyền chính giữa vũng hồn ta.

Sáng Láng (Hàn Mặc Tử)

Sông Ngân đã im lìm không tiếng sóng,
 Mà lòng anh rào rạt mãi không thôi!
 Ở tầng cao khúc Nghê Thường đông vọng!
 Nghe gì đâu, em hỡi! Ráng mây trôi.

Anh đã thoát hồn anh ngoài xác thịt,
 Để chập chờn trong ánh sáng mộng lung,
 Để tìm em đưa hai tay ràng rịt
 Mảnh tỉnh thiêng ngả ngón giữa không trung.

Anh đã gặp hồn em đương chơi với,
 Bên Mê Hà trên giải nước mênh mang.
 Anh đã đón tình em vay phất phới,
 Như hương trắng đầm thắm cõi không gian.

Chúng ta biến, em ơi, làm thanh khí.
 Cho tan ra hoà hợp với tim anh
 Của trời đất, của muôn vàn ý nhị,
 Và tình ta sáng láng như trăng thanh.

Ngủ Với Trăng (Hàn Mặc Tử)

Ta không nhấp rượu
 Mà lòng ta say
 Vì lòng nao nức muốn
 Ghì lấy đám mây bay
 Té ra ta vốn làm thi sĩ
 Khát khao trăng gió mà không hay
 Ta đi bắt nắng ngừng, nắng reo, nắng cháy,
 Trên sóng càn, sóng áo cô gì má đỏ hây hây
 Ta rình nghe niềm ý băng khuâng trong gió lảng
 Với là hơi thở nồng nàn của tuổi thơ ngây
 Gió nâng khúc hát lên cao vút
 Vân thơ uốn éo lách rìng mây
 Ta hiểu ta rồi, trong một phút
 Lờ tình chơi với giữa sương bay
 Tiếng vàng rơi xuống giếng
 Trăng vàng ôm bờ ao
 Gió vàng đang xao xuyến
 Áo vàng bởi chị chưa chồng đã mặc đi đêm
 Theo tôi đến suối xa miền
 Cõi thơ, cõi mộng, cõi niềm yêu đương

Mây trôi lơ lửng trên dòng nước
 Đôi tay vốc uống quên lạnh lòng
 Ngả nghiêng đôi cao bọc trắng ngủ
 Đầy mình lốm đốm những hào quang.

Say Trăng (Hàn Mặc Tử)

Ta khắc hồn ra ngoài cửa miệng
 Cho bay lên hí hửng với ngàn khơi
 Ở trên kia, có một người
 Ngồi bên sông Ngân giặt lụa chơi
 Nước hoá thành trăng, trăng ra nước
 Lụa là ướt đầm cả trăng thơm
 Người trăng ăn vận toàn trắng cả
 Gò má riêng thôi lại đỏ hươm
 Ta hằng đưa tay choàng trăng đã
 Mơ trăng ta lượm tơ trăng rơi
 Trăng vương lên cành lên mái tóc cô ơi,
 Hãy đứng yên tôi gỡ cho rồi cô đi
 Thông thả cô đi
 Trăng tan ra bọt lấy gì tôi thương
 Tôi nay trăng ở khắp phương
 Thấy đều nao nức khóc nường vu qui
 Say! Say lão đảo cả trời thơ
 Gió rít tầng cao trăng ngả ngửa
 Vỡ tan thành vũng động vàng khô
 Ta nằm trong vũng trăng đêm ấy
 Sáng dậy điên cuồng mửa máu ra.

Ruột Trắng (Hàn Mặc Tử)

Ha ha! Ta đuổi theo trăng
 Ta đuổi theo trăng
 Trăng bay lả tả trên cành vàng
 Tới đây là nơi tôi được gặp nàng
 Rủ rê, rủ rê hai đứa tôi vào rừng hoang
 Tôi lượm lá trắng làm chiếu trải
 Chúng tôi kê đầu trên khô sao băng
 Chúng tôi soi chuyện bằng hơi thở
 Dần dần hao cở biến ra thơ
 Chúng tôi lại là người của ước mơ
 Không xác thịt chỉ là linh hồn đang mộng
 Chao ôi! Chúng tôi rú lên vì kinh động
 Vì trăng ghen, trăng ngã, trăng rụng xuống mình hai tôi.

Hoảng lên nhưng lại cả cười
 Tôi toan náu áo nàng thời theo trăng
 Hô hô! Ta đuổi theo trăng! Ta đuổi theo trăng!
 Trăng! Trăng! Trăng! Trăng!
 Thả nàng ra, thôi thả nàng ra
 Hãy buông nàng xuống cho ta ấm lòng
 Đố trăng trăng chạy đàng trời
 Tôi rú một tiếng trăng rơi tức thì

Trăng Tị Tử (Hàn Mặc Tử)

Lòng giếng lạnh! Lòng giếng lạnh
 Sao chẳng một ai hay
 Nghe nói mùa thu náu ở chỗ này
 Tất cả âm dương đều tụ họp
 Và ta ưng mây ngừng lại ở nơi đây

Để nghe, à để nghe
 Bao giờ bí mật đêm thời loạn
 Bao giọng buồn thương gió đã thề
 Bao lời ai oán của si mê
 Mà trai gái tự tình bên giếng
 Miếng giếng há ra
 Nuốt ực bao la
 Nuốt vì sao rơi rụng
 Loạn rồi! Loạn rồi, ôi giếng loạn
 Ta hoảng hồn, hoảng vía, ta hoảng điên
 Nhảy ùm xuống giếng vớt trăng lên.

Chơi Trên Trăng (Hàn Mặc Tử)

I

Tôi đi trong áng sương mờ
 Tìm con trăng lạc ngoài bờ bến kia
 Xứ yêu bát ngát tôi là
 Dò xem ý tứ ban khuya tôi liêu...
 Tôi gò mây lại
 Tôi tìm sao bay
 Gió nào tràn ngập xứ này
 Và tràn ngập cả những ngày xa xôi
 Không trào nước mắt không thê thảm
 Tôi doạ không gian rửa tới cùng
 Tôi khát vô cùng
 Tôi riết thời gian trong nắm tay
 Tôi vò tiếc mền như vo lụa
 Cất tiếng cười dòn xao động vùng mây
 Tôi nhập hồn tôi trong khúc hát

Để nhờ không khí đẩy trăng lên
 Để nghe miếng nhạc nghệ thường trôi
 Để hóp tình anh của nguyệt cầu
 Và để thoát ly ngoài thế giới
 Để cười để trượng để yêu nhau
 Lên chơi cung quế lần đầu
 Ôi phép lạ...
 Ôi nhiệm màu
 Vườn tiên sáng láng như lòng người thương

II

Ta bay lên! Ta bay lên!
 Gió tiễn đưa ta tới nguyệt thiên
 Ta ở trên cao nhìn trở xuống
 Lâng lâng mây khói quện trăng đêm

 Ta gặp nàng Trăng ở suối Trăng
 Nỗi lòng ta mở lẹ như phăng
 Sáng trưng sáng cả vùng tiên động
 Ta ngắm hồn ta dáng trẻ măng

 Thơ ta vọt bắn thom phưng phứt
 Vô số màu tươi chảy lạng lờ
 Lời đẹp thôi miên người đẹp lạ
 Ta cười khanh khách điệu tơ mơ

 Nàng Trăng! Hãy móm xuống hồn ta
 Sức nóng trong hơi của ngọc ngà
 Sức khoẻ bay lan vườn ngự uyển
 Nụ cười ta nở ngọt như hoa....

Một Miệng Trắng (Hàn Mặc Tử)

Cả miệng ta trắng là trắng
 Cả lòng ta vô số gái hồng nhan
 Ta nhả ra đây một nàng
 Cho mây lặng lơ, cho nước ngất ngây
 Cho vì sao rụng xuống mái rờn say
 Gió thổi rào rào như lá đổ
 Suối gè trong trắng vẫn đông trinh
 Bóng ai theo dõi bóng mình
 Bóng nàng yêu tình
 Nhịp cười như tiếng vỡ pha lê

Thưa tôi không dám say mê
 Một mai tôi chết bên khe Ngọc Tuyền
 Bây giờ tôi dại, tôi điên
 Chắp tay tôi lạy cả miền không gian
 Hẹn tôi tặng sáng đi tìm mộng
 Mộng còn lường vương bên xa mơ
 Tiếng gà gáy rung trắng đầu hạ
 Tôi hoảng hồn lên, giận sưng sờ.

Rướm Máu (Hàn Mặc Tử)

Ta muốn hồn trào ra đầu ngọn bút
 Mỗi lời thơ đều dính não cân ta
 Bao nét chữ quay cuồng như máu vọt
 Như mê man chết điếng cả làn da.
 Cứ để ta ngất ngư trong vũng huyết
 Trái niêm đau trên mảnh giấy mong manh,
 Đừng nắm lại nguồn thơ ta đang siết
 Cả lòng ta trong mớ chữ rung rinh.

Ta đã ngậm hương trắng đầy lỗ miệng
 Cho ngây người mê dại đến tâm can
 Thét chòm sao hoảng rơi vào đáy giếng
 Mà muôn năm rướm máu trong không gian.

Trút Linh Hồn (Hàn Mặc Tử)

Máu đã khô rồi, thơ cũng khô
 Tình ta chết yếu tự bao giờ
 Từ nay trong gió – trong mưa gió
 Lời thảm thương rền khắp nẻo mơ

Ta còn triu mến biết bao người
 Vẻ đẹp xa hoa của một thời
 Đây lệ, đây thương, đây tuyệt vọng
 Ôi! Giờ hấp hối sắp chia phôi.

Ta trút linh hồn giữa lúc đây
 Gió sâu vô hạn nuôi trong cây
 – Còn em sao chẳng hay gì cả?
 Xin để tang anh đến vạn ngày.

Ước Ao (Hàn Mặc Tử)

Do từ ngọn cỏ tới cung trăng
 Những sợi hào quang vãn thước vàng
 Bắt! Bắt! Thơ bay trong gió loạn
 Để xem tình tứ nặng bao cân

Ở đây vô số là xuân mộng.
 Tôi tập lòng tôi lượn sóng trời
 Ai nõ dang tay mà vớt lấy
 Mùi hương trong nếp áo xiêm rơi

Tôi tìm ánh nắng vạn đời vương
 Vì cuốn sách xưa lúc lạ thường
 Tờ giấy mong manh tình đã nhạt,
 Tôi làm sao níu được niềm thương ?

Ở đâu có những lá tình hoa,
 Phước lộc vô biên đến mọi nhà
 Ở đâu có những lương tâm quý,
 Tiếng thơm lừng thâu đến tai vua

Tôi ước ao là tôi ước ao,
 Tình tôi vô lượng sẽ dâng cao
 Như bông trắng nở, bông trắng nở,
 Những cánh bông thơ trắng ngạt ngào.

Cô Liêu (Hàn Mặc Tử)

Gió lùa ánh sáng vô trong bãi
 Trắng ngậm đây sông, chảy láng lại
 Buồm trắng phất phơ như cuống lá
 Lòng tôi bát ngát rộng bằng hai.

Tôi ngồi dưới bến đò nường Mơ,
 Tiếng rú ban đêm rạn bóng mờ,
 Tiếng rú hồn tôi xô vỡ sóng,
 Rung tần không khí bạt vi lô.

Ai đi lẳng lặng trên làn nước,
 Với lại ai ngồi khít cạnh tôi?
 Mà sao ngậm kín thơ đây miệng
 Không nói không rằng nín cả hơi?

Chao ôi! Ghê quá trong tư tưởng,
 Một vũng cô liêu cũ vạn đời!

*Chao ôi ghê quá! Chao ghê quá!
Cảm thấy hồn tôi ớn lạnh rồi!*

Người Ngọc (Hàn Mặc Tử)

*Ta để chữ Ngọc lên tàu lá
Sương ở cung thêm giở chẳng thôi
Tình ta khuấy mãi không thành khô
Nư giận đôi phen cắn phải môi*

*Cho ta hết cả: hương và sắc.
Của những bông hoa thắm lạ kỳ
Ta sẽ học ra từng búng huyết
Nhuộm đầy phong vị lúc mê ly*

*A ha! Ta vốn người trong mộng
Hư thực như là một ý thơ
Ta đi góp nhặt từng tia sáng
Và kết duyên tình để ước mơ.*

*Hôm nay trăng sáng là trăng sáng,
Không biết thiêng liêng ở cõi nào.
Cô nường gái đẹp đương nằm chết,
Trên cánh tay mình, hãy xiết bao.*

Cô Gái Đồng Trinh (Hàn Mặc Tử)

*Ôi cho ghê quá, ôi ghê quá
Cảm thấy hồn tôi ớn lạnh rồi*

*Đêm qua trăng vương trong cành trúc
Cô láng giềng bên chết thiệt rồi*

*Trinh tiết vẫn còn nguyên vẹn mới
Chưa hề âu yếm ở đâu môi.*

*Xác cô thơm quá thơm hơn ngọc
Cả một mùa xuân đã hiện hình
Thinh sắc cơ hồ lưu luyến mãi
Chết rồi – xiêm áo trắng như tinh.*

*Có tôi đây hồn phách tôi đây
Tôi nhập vào trong xác thịt này
Cốt để dò xem tình ý lạ
Trong lòng bí mật ả thơ ngây*

*Biết rồi, biết rồi! Thôi biết cả
Té ra Nàng sắp sửa yêu ta
Bao nhiêu mơ ước trong tim ấy
Như chực xuân về thổ lộ ra.*

Ngoài Vũ Trụ (Hàn Mặc Tử)

*Lục Hồng Thuỷ trời không tái lại,
Khiến bồ cau bay bổng quá không gian.*

– *Ra không gian là vượt hẳn thượng tầng.*

*Tập tới đến ở ngoài kia vũ trụ,
Nơi khí tượng bốc ngùn muôn tinh tú,
Nơi không cho hồn lai vãng quan chiêm.*

*Sách vô cùng, sáng láng cả mọi niêm,
Không u ám như cõi lòng ma quỷ.
Vì có Đấng Hằng Sống, Hằng Ngự Trị,
Nhạc thiêng liêng đồn khắp hư linh.*

Ồ say sưa trên hết các tục tình,
Ồ thú lạ, những phút giây thanh thoát
Hương cho thơm ứ đây hơi khoái lạc,
Máu cho cuồng run giật đến miên man.

Hồn hơi hồn, lên nữa, quá thình gian.
Tìm tới chốn chiêm bao ngoài sự thực.
Mộng là mộng tràn trề muôn vạn ước.
Tình thơm tho như gần lệ còn nguyên.

Ta ước ao đâu đội mũ triều thiên,
Và tắm gội ở trong nguồn ánh sáng.
Ca những điệu ngọc vàng ca sang sảng,
Lời vang xa truyền nhiễm đến vô song.

Bầu hạo nhiên lông lộn một màu trong,
Không rung động bởi tơ huyền nao nức.
Hồn hơi hồn, bay ra ngoài kia mức,
Nơi thiên sâu địa thẳm giới Lâm Bồ

Say máu gà, say nữa tới chường mô
Cả vũ trụ ta theo ngày phán xét
Là khủng khiếp cả Trời Đất tiêu diệt.

Đôi Hồn

Đàn Ngọc (Hàn Mặc Tử)

Điệu Hàm Chương mai hoa còn rớt ngọc,
Xiêm nghê nàng ven vén để hương lay,
Nốc đi cho làn phấn điểm màu say,
Cho rung động toàn thân người róm khốc.

Rồi muôn xuân đã nư chiều thốn thức,
 Đều run lên như thể tắm hồn mơ.
 Ai gieo chi thương tiếc giữa đường tơ,
 Cho lỗ dỏ vang lên từng tiếng nấc!

Nguồn sáng lảng lơ đi trong sự thật,
 Trong ảo huyền và trong cả mê ly.
 Ai nữ nào cắt nghĩa tới hàng mi:
 Là ứ lại, là trào ra nước mắt.

Bằng trăm tiếng vẽ ra trăm màu sắc,
 Với đôi tay này trút hết đê mê.
 Dạ lan hương bùng nổ cánh e dè,
 Trong khúc nhạc rên đều hơi gió rớt.

Đàn ngọc đã rít lên chiều lả lướt,
 Tôi kêu kêu van khóc lạy nàng thôi!
 Hãy uốn đi cốc rượu ngấm đầy hơi,
 Chan chứa vị nồng say đêm hợp cần.

Nàng! Lạy nàng! Hãy nghe tôi cầu khẩn:
 Hãy khoan tay cầm lại trí tương tư,
 Đang chờn vờn trong nguồn sáng ngất ngư,
 Đang lướt lướt ở trong màu hoa lệ.

Trên cung bực hãm mau niêm ngọc kế,
 Với lòng ngưng hết cả thanh âm,
 Cho lừng lơ chói với điệu phong cầm,
 Cho tôi bớt bồi hồi trong một phút.

Đánh Lừa (Hàn Mặc Tử)

Nói trắng rằm là nói cuộc đoàn viên
 Nói trắng khuyết là nói hồi ly biệt

Không thấy mộng là tình chưa thông thiết
Vắng hương hồn e gió bớt say sưa

Giọng hôm nay còn luyến giọng hôm xưa
Son phấn cũ thơm bằng son phấn mới
Càng tuyệt vọng lại càng như mong mỏi
Càng xa nhau càng thấy được gần nhau

Ai có dè hoa gió cũng thương đau
Mở rộng cửa bốn phương trời ảo não
Viết bằng chữ là thơ không kín đáo
Giơ tay thề mà ai chứng lòng cho?

Tôi thương em không cần phải so đo
Vì trinh tiết há bằng hương vạn đại?
Không dò xét mặc cho lòng giả dối
Tôi cười thầm tình ái đại vô song...

Lòng Anh (Hàn Mặc Tử)

Một lời hứa anh chỉ mong có thể,
Để cho lòng tin tưởng ở ngày mai.
Một lời hứa ban cho người góc bể,
Là một nguồn sống mãi tiếc chi ai?

Anh chỉ thẹn không còn son trẻ nữa,
Để cho tình âu yếm mặn nồng hơn.
Và chỉ sợ đời em còn mặng sữa,
Một ngày kia trĩu nặng nuốt cảm hờn.

Nhưng tội nghiệp, trên trời đôi nhạn lạc,
Cứ yêu nhau đừng tưởng đến ngày mai.
Dẫu có lúc em mơ vui thú khác,
Anh cũng mừng đã được em yêu rồi.

Thầm Lặng (Hàn Mặc Tử)

Mai tiên nữ! Đọc hồn ta cho rõ:
 Đau không rên, chết cũng mặc mình thôi.
 Môi tình si đã lở vỡ tan rồi,
 Ta chỉ biết lặng nhìn thiên hạ khóc.
 Được diễm phúc yên vui nơi điện ngọc,
 Tiên nữ đừng sa xuống chốn trần gian.
 Tìm hồn ta quẩn quại giữa lâm than,
 Để trở lại những ngày đây huyết lệ!

Bài thơ này Hàn Mặc Tử viết trong lúc ghen vì nghi oan cho Mai Đình có tình ý với một người bạn của mình.

Thấm Thiết (Hàn Mặc Tử)

Cười cho lăm cho đậm dề nước mắt
 Chết ruột gan mà ngoài mặt như không
 Anh nhìn Mai chua xót cả tấm lòng
 Không biết nói làm sao cho da diết
 Trắng như tinh và rất nên thanh bạch
 Cốt sách đều rất mực đông trinh
 Mai của anh, chiều phong vận xinh xinh
 Say một nửa và thom một nửa
 Bay chơi với điệu quỳnh dao hương múa
 Mê cầm trắng trong một fôi xa hoa
 Nâng âm thanh trên những ngón tay ngà
 Giây phút ấy rượu say, trời lão đảo
 Thêm nóng mặt, ân tình thôi guồng gạo
 Sững lòng đi trong một tối tân hôn
 Đây Mai Đình, tiên nữ ở Vu Sơn
 Dem mộng xuống gieo vào muôn sóng mắt
 Nàng! Ôm Nàng! Hai tay ta ghì chặt

Cả bài thơ êm mát lạ lòng thay
 Ta là người uống muôn hận sâu cay
 Nàng là mật của muôn tuần trăng mật
 Ôi khoái trá thấm dân vô thể chất
 Hồn trong sương, ảnh hưởng đến mê toi
 Quý như vàng, trong như ngọc trên đời
 Mai! Mai! Mai! là Nguyệt Nga tái thế
 Tình rất nặng và nghĩa đầy lượng bể
 Tôi ôm nàng, muốn căng chết nàng đi
 Bao nã nùng sâu hận trong mê ly
 Anh thấy rõ rằng anh đang tro tro
 Em xa quá, biết làm sao nhẩn với
 Anh đưa lòng cho tới huyết lòng em
 Mai! Ôi Mai, là em vẫn còn nguyên
 Hay đã chết như tình anh đã chết?

Cẩm Châu Duyên

Nỗi Buồn Vô Duyên (Hàn Mặc Tử)

Sầu lên cho tới ngàn khơi
 Ai đâu ráo lệ, chưa lời nói ra
 Chiều nay tàn tạ hồn hoa
 Nhớ Thương Thương quá xót xa tâm bào
 Tiếng buồn đem trộn tiêu tao,
 Bóng em chồn chợn trong bao nhiêu màu
 Nghe em xé lụa mà đau
 Gió than niềm gió biết đâu hẹn hò!
 Đừng ai nói để thương cho
 Lỡ ra lạnh nhạt đến bù sao cam
 Chiều nay chẳng có mưa dầm
 Mình sao nước mắt lại dầm dầm tuôn

Ồ ra luy ngọc nôn nôn
Có bao giờ hết nỗi buồn vô duyên!

Tiêu Sầu (Hàn Mặc Tử)

Ô! Đêm nay trời trong như gương
Không làn mây vương không hơi sương
Tơ trắng buông rèm trên muôn cành.
Tơ trắng vàng rung như âm thanh.
Từ đâu tiêu sầu reo vi vu,
Buồn như làn mây hiên mùa thu
Êm như giòng tơ trên vai nường.
Mong manh như là lời yêu đương
Tiêu đưa tôi bay lên cung trăng!
Tôi phiêu diêu cùng ngàn sao băng
A ha! Lòng tôi trắng là trăng!
A ha! Trăng tràn đầy châu thân!
Cung thêm đây rồi hương ngậy ngậy,
Ồ! Bằng trần châu hay quỳnh dao?
Và móm cho tôi bao tình say
Mà tôi trút bao dòng ngọt ngào
Nghê thường lên khơi nường Hằng ra
Hương trầm băng khuâng quyện mình hoa.
Nhịp nhàng nường đi theo nhịp đàn
Âm thanh lên cao nhạc rùng lan,
Tôi lại gần bên, ô! Lạ thường!
Nường trắng. Ô! Chính là Thương Thương.
Người tôi rung động như âm thanh,
Môi không ngừng dưới đôi tay xinh.
Hoảng hốt tôi ôm chầm lấy nường,
Than ôi, nường đã biến ra sương.

*Tôi ôm chầm phải tiếng tiêu sầu,
Vi vu reo buồn trong đêm thâu.*

Duyên Kỳ Ngộ (Hàn Mặc Tử)

Kịch bản này xảy ra chỗ nước non thanh tú. Chỉ có thi sĩ Hàn Mặc Tử và nàng Thương Thương thì kịch mới nổi.

Lời suối reo:

*Đâu gió lên tầng mây che mắt lạ,
Ta muôn năm len lỏi ở Đào Nguyên.
Nước trong sáng lòng ta thơm vô giá,
Sao không ai đi lạc tới non tiên.*

*Để ta dâng ta mời ai giải khát,
Nếm cho bura mùi vị nước trường sinh.
Ồ tiếng tiêu đâu bay ra man mác,
Khiến nao nao nguồn thanh tịnh quanh mình.*

Lời chim phụ họa:

*Tiếng tiêu nao từ phương xa bay vắng?
Tiếng thanh thanh mà rất mực tương tư.
Xuân đây rồi lan tràn như bóng nắng,
Ta nên bay cho khỏi vương sầu u.*

Tiếng tiêu:

*Vàng bay theo vàng đuôi theo vàng bay,
Tiếng vàng này vừa mê này vừa say.
Dồn qua phương Đông mặt trời chưa nóng,
Dồn qua phương Tây màu sắc hây hây.
Ta là khúc Phụng Cầu Hoàng năm trước,
Dem ân tình rải khắp cả trời duyên.*

Cho Quân Thuy lấy nàng Thôi thuyên quyen,
Xuân vô cùng đến ngàn năm ơn phước.

Song le nàng vẫn luôn cách biệt,
Bến Ô Giang lành lạnh khúc thăm thương.
Ta vẫn còn ngân bao lời tha thiết,
Trong nắng mai dịu dịu môi sầu vương.

Chàng:

Mãi vui tìm cành hoa trên cánh bướm,
Ai đưa ta lạc đến nước non này?
Mùi cỏ lạ thơm như mùi nhụy chớm,
Cùng tiếng tiêu đồng hợp chát nồng say.

Đến đây rồi ta mơ niêm hận cũ,
Đã bao năm nào thấy bóng giai nhân.
Hoa lá bỗng xôn xao tìm thấy thú,
Trong khi này lưng lấy nhạc tường vân.

Lời suối reo:

Ồ sự lạ đã muôn đời thế kỷ,
Đất Linh Sơn in dấu vết phàm nhân.
Ta reo lên với đàn thông rủ rủ,
Cho lay bay tình ý ở xa xăm...

Xin mời chàng tài hoa thi sĩ đó,
Ngồi xuống đây bên thảm ngọc vườn châu.
Hai tay chàng thử vốc vào nước nọ,
Mát tê đi như da thịt nàng dâu.

Lời chim hót:

Ôi chàng kia, thực ra chiêu phong vận,
Hãy nghe ta cao hát khúc bình an.

Này mặt nguyệt tròn vo đương sáng láng,
 Gió đương lên vườn quỳên tẩm lòng ngày.
 Ta đã nghe danh chàng cao vời vời,
 Như thơ ra đồng vọng cả thính gian.

Chàng:

Nắng càng cao lòng ta càng hừng hực,
 Thơ lên rồi bay quá giải nhàn vân.
 Mùi hương đâu trong lời ca sức nức,
 E hư vô rung động cả phong trần.
 Ôi chao, mê toàn thân như khoái cảm,
 Như đêm xuân uống phải rượu quỳnh tương.
 Không đâu mà, có điều chi vừa chạm,
 Đến tâm linh – để báo hiệu phi thường.
 Ta hãy giấu tiếng kêu trong cụm lá,
 Đừng cho ta nghe lời lặng trời mây.
 Ta hãy ẩn mình vào trong kẹt đá,
 Để chờ xem sự lạ đến gần đây.

Nàng (ra):

Mây bay theo với mây bay,
 Mình sao ra nước non này mà chơi.
 Sáo ơi, diu dặt chơi vời,
 Buông mau âm điệu để mời nhân gian.
 Nắng cao ý muốn lan tràn,
 Ở đây vắng vẻ cây ngàn suối reo.
 Chim ơi hót khúc tương giao,
 Có người thực nữ lân vào Thiên Thai.
 Không gặp ai, chưa gặp ai,
 Duyên tình ngậm kín, tình hoài miên man.

Tiêu tao đến nổi bẽ bàng,
Đi trong hiu quạnh gặp toàn bơ vơ.

Lời xuôi reo:

Hay a người lựa sông Tân,
Ai dun ai dúi tới gần gần tiên?
Ở đây có suối Đoàn Viên,
Có cây Phôi Hợp, có duyên Ngọc Vàng.
Nước ta trong trắng ời Nàng,
Độ xem trình tiết có phần thanh cao.
Cởi xiêm cởi áo ra nào,
Xuống đây Nàng tắm cho dào dạt thơ.
Ta gieo với lá reo khô,
Đàn thành cung tiếng, nắn thơ thêm sâu.
Mau đi, nàng hỡi cho mau,
Lòng ta xao xuyên nao nao gọi tình...

Nàng:

Ôi chao! Thơ ngâm bay theo giải nắng,
Lộng vào trong xiêm áo mỏng manh sao!
Tiếng cười ai vang trong im lặng,
Khiến lòng ta hồi hộp biết đường bao.

Chàng (ở lùm cây ra):

Tiếng tiêu vương vấn vào nhau mãi,
Ta chộ Nàng đây, gấm lạ kỳ.
Không duyên hồ ể mong theo nắng,
Xin nàng cười nụ với đôi mi.

Nàng (kính ngạc):

Ở đâu chàng ở đâu ra,
 Xem trong cốt cách mới ra tính tình.
 E khi mình chưa biết mình,
 Nói câu kỳ ngộ in hình hõ người.
 Chàng ôi, thốt chẳng nên lời,
 Không quen sao lại lả lơi chuyện trò?

Chàng:

Phải quê Nàng ở Đào Nguyên,
 Bởi chưng sắc đẹp lại thêm đa tình.
 Xuống đây tìm nợ ba sinh,
 Không may trời khiến ta mình gặp nhau...

Nàng:

Em là Trần Thương Thương,
 Ngụ ở bến Tâm Dương.
 Đi tìm chàng thi sĩ,
 Trong pho sách Kim Cương.
 Đi tới Tương Tư xứ,
 Tìm không ra người thương.

Chàng:

Em là Trần Thương Thương,
 Anh là Hàn Mặc Tử.
 Không phải cách âm dương,
 Còn có khi hội ngộ.
 Em là hoa mười phương,
 Anh là mây tứ xứ.
 Gặp nhau ở cạnh đường,
 Nói sao cho bằng khóc.

Lời chim hót:

Hỡi ơi người tục khác tình,
 Đến đây nhìn sống cho mình thêm ghen.
 Má ơi, má núng đông tiền,
 Môi sao ướt đỏ ta thèm biết bao.
 Nắng ơi, nắng có lên cao,
 Làm sao da thịt hồng hào thế kia?

Nàng:

Người mộng hồi từ nay ta mới biết,
 Mê man chưa làn gió cuốn tiêu đi.
 Đã bao năm lòng ta say tha thiết,
 Và ngâm ca ngợi tấm tình si.
 Sao thơ anh nhuộm toàn màu ly biệt?
 Kêu không thôi và nước nở cả ban đêm,
 Nhạc thanh bai hoà trong cung cầm nguyệt.
 Với bao màu sáng láng ửng duyên thêm,
 Em đã run và linh hồn dao động,
 Không sao cầm được tình yêu.
 Mùi thơm anh nồng hơn chất rượu nóng,
 Và thơm thơm buồn lặng cả lòng phiêu.
 Em mê quá thi nhân Hàn Mặc Tử,
 Người trai tơ thùy mị như tình duyên.
 Cho em nghe bao lời hương no ứ,
 Trong mai ni dày đặc vết hương nguyên.

Chàng:

Thương Thương em trời cho ta kỳ ngộ,
 Nói cho ta thần diệu của vàng bay.
 Đôi nhị thắm in trên màu rục rĩ,
 Đây đôi chim gù gật với niềm say.

Anh nói sao cho nước mây thăm lặng,
Xôn xao lên hừng hực tiếng đàn xuân.
Song le em, trong bầu hoa hương lắng,
Không chi bằng thú vị ở lời van.

Anh van em cho anh quỳ san sát,
Cho mùi xuân ngấm ngấm tận hồn anh.
Thơ anh sẽ như trầm hương ngào ngạt,
Toả lên cao lồng lộng giữa trời xanh.

Là muôn năm còn no trong khoái lạc,
Anh còn run cho đến phút chia ly.
Áo xiêm em phập phồng và rất mát,
Sao cho môi ngon ngọt quá yêu vì.

Nàng:

Tất cả em là chân châu vô giá,
Dành cho anh riêng hưởng hạnh phúc này.
Em kết tinh ở bao thanh sắc lạ,
Toà thiên nhiên đúc sẵn để mê say.

Ồ em yêu, hãy vang lời ca ngợi,
Ái tình thiêng mừng tượng bến cao sâu.
Hãy nói ra bằng trăm câu chới với,
Cho lòng em cảm động buồn đau.

Em chỉ mê khi dòng châu lã chã,
Khi lên cao, khúc hát đã lên cao.
Anh hãy thả tiếng vàng bay thông thả,
Cho mi em sâu đọng những hương ngào.

Sao trời hỡi, không cho em nguyện ước,
Em theo anh mà hứng lấy sao rơi?

Vẻ dài các còn nguyên trong khăn lược,
Để làm chi, tình hồi khi xa xôi...

Chàng:

Gặp em đây khác gì trong giấc mộng,
Biết làm sao cho tỏ hết tình thương?
Tiếng lòng anh vẫn luôn luôn đồng vọng,
Luôn luôn reo kêu gọi đến tình nương.

Chỉ có em làm thơ anh mãnh liệt,
Tình anh vang như luồng gió van lơn.
Chỉ có em, lòng anh yêu tha thiết,
Yêu điên cuồng không một phút nào hơn.

Bây giờ đây khóc than niềm ly hận,
Hồi Thương Thương người ngọc của lòng anh.
Ta nhìn em với bao lời ta thán,
Khiến hoa chim nghe được cũng không đành.

Nàng:

Tình quân hồi, muôn năm em chỉ muốn,
Sống bên anh cho thấm được tình yêu.
Mùa xuân em sẽ rất nhiều hoa bướm,
Bởi thơ anh tô điểm đẹp trăm chiều.

Chàng:

Than ơi đời biệt ly chan chứa,
Tuồng chường em vui hưởng thú tiêu dao.
Anh sắp đi với hai dòng lệ ứa,
Cả đau thương đồn dập xót tâm bào.

Khi xa em đã bao lần vọng tưởng,
Mơ trong mơ làm hoảng hốt đêm trăng.

Đàn tâm tư nóng ra trong âm hưởng,
Bay ra ngoài nghìn dặm vẫn còn vang.

Khi gần em tâm thần anh sửng sốt,
Mùi yêu đương vương vít cả linh hồn.
Em ở đó sao anh không thề thốt,
Bao dòng châu em hiến tôi tâm hồn?

Nàng:

Nói làm chi những câu mê sảng quá,
Nói những câu khờ dại cả người em?
Tiếng lòng anh vẫn luôn luôn đồng vọng,
Luôn luôn reo kêu gọi tâm tình riêng.

Phải chăng anh tài hoa cao trọng lắm,
Đã bao lần khét tiếng ở đền vua,
Bao người ngọc đắm say lời ngọc thẩm,
Bao giai nhân hâm mộ tấm tình thơ?

Nói chi anh những câu buồn xa cách,
Đoàn viên đây còn nắm chặt trong tay.
Yêu nhau thôi, nguồn thơm chan chứa mạch,
Cho em lau mắt lệ thế niềm sau.

Ngồi xuống đây cho tình em môn trớn,
Về phần hương kề cận với tài hoa.
Nói đi anh bằng câu ca ròn rợn,
Cho hồn em ớn lạnh đến ngoài da.

Chàng:

Thôi thôi em, mộng đã tàn theo châu lệ,
Giang hồ đi trong mây nước lâm ly.

*Anh biết em mà lòng luôn kể lể,
Âm thâm than không ngót nỗi ai bi.*

*Anh chỉ ngó say em trong chốc lát,
Để hồn thơ rời rạc với mây bay.
Gần em luôn để hưởng bao khoái lạc,
Thưa em không, anh đâu dám mê say!*

*Một mai kia ở bên khe nước ngọc,
Với sao sương, anh nằm chết như trăng.
Không tìm thấy nàng tiên mô đến khóc,
Đến hồn anh và rửa vết thương tâm.*

Nàng:

*Em quyết níu với bao tơ nắng dịu,
Níu thơ anh và níu cả hồn anh.
Hoa cỏ sẽ làm ơn theo chứng kiến,
Biệt ly nào dứt được môi thâm tình?*

Chàng:

*Thôi chào em giờ đi không trở lại
Anh xa rồi mà hương phấn vẫn theo luôn.*

(chàng biến mất)

Nàng (ngơ ngác):

*Trời xanh ôi! Cả người em tê tái,
Anh đâu rồi? Nước mắt đã hầu tuôn.*

(Nàng gục đầu vào phiến đá thốn thức)

Tiếng kêu vắng vắng:

Bến Ô Giang lâm ly khúc hát,
 Trong sương hay gởi nỗi buồn tiêu dao.
 Bỏ nàng đi để hồn ta man mác,
 Ta theo nàng von vót lẳng trên cao.

Lời suốt reo:

Xin đừng vấy bàn chân trong suối ngọc
 Hỡi giai nhân người lựa bến Tâm Dương
 Xin nàng đợi để đêm khuya sẽ vọc
 Bao nhiêu trăng sáng dịu giữa hơi sương.

(Màn từ từ hạ)

Quần Tiên Hội (Hàn Mặc Tử)

Quần Tiên Hội Hoa khô:

Liên hồ đây, bốn mùa Xuân cả bốn,
 Ngát hương đưa trong gió sớm trời vơi.
 Làn nước mát và chưa bao giờ bọt,
 Vết phong trần đưa lại ở xa khơi.

Ghe thay cô Quỳnh Tiên dao động,
 Xuống đây mà đứng sững để làm duyên.
 Bao nhiêu cá lặng chìm theo tấm sóng,
 Bao nhiêu hoa thâm sợ vẻ hồn nhiên.

Các tiên khác:

Đây mùi đạo vẫn còn thơm ngan ngát,
 Mà ai cho các vị nói tình yêu.
 Ai cho thoả bao niềm mong rào rạt,
 Mà ai cho lòng ngọc toả phiêu phiêu.

Hoa khô:

Đã lâu rồi chúng ta xa trần tục,
Nỗi thâm thương chôn kín khổ bao nhiêu.
Nên say sưa mơ lòng theo náo nức,
Yêu nhau đi, Tình gái, dịu dàng yêu.

Chim Anh Võ bảo Hoa Mi:

Mi! Mi! Mi! Có nghe trong gió thổi,
Có nghe không tình lạ thoảng mùi trai.
Có nghe không lòng ai ra âm ấm,
Không như lòng cô gái ở Bồng Lai.

Hai chim trao đổi cùng nhau:

Mùi vị ấy bay từ cô gái ấy,
Nên ran ran lòng dạ ở chung quanh.
Để ý xem nước da cô thấm dậy,
Và đôi môi biểu lộ hết xuân tình.

Hoa khô:

Chị em ơi, “chàng” làm duyên thái quá,
Không hài lòng khi nói đến tình yêu.
“Chàng” giả bộ không ưa trò lời lá,
Không ưa nhìn bao vẻ gấm hoa thêu.

Huyền Tiên (nói cùng Quỳnh Tiên):

Nương nương ơi! Biết nhau từ độ ấy,
Tóc xanh thêm và tình đậm đà nhiều.
Tao phùng duyên đến bây giờ lại thấy,
Lòng nghiêng qua, sóng mắt muốn xiêu xiêu.

.....

(vở kịch này chưa xong)

Thư Hàn Mặc Tử viết cho Trần Thanh Địch:

Ba đoạn sau mà tôi tính viết như thế này: bọn tiên xúm lại vây hai người (Quỳnh Tiên, Huyền Tiên) trong vòng vây và bảo rằng “người con trai” ấy là của trời cho.

Thế rồi bọn tiên nổi ghen lên. Hai người ấy phải rủ nhau đi trốn. Bọn tiên hay được bèn hè nhau đang đêm hạ san tìm bắt cho được cặp uyên ương ấy, nghĩa là bọn tiên chạy theo tình yêu, trở về thế gian, bỏ lại những động mây bây giờ thành ra hoang vu cô độc.

Tô Kiều Ngân viết:

Như nhiều người đã biết, Hàn Mặc Tử qua đời để lại một tác phẩm dang dở, đó là kịch thơ Quần Tiên Hội mà ông mới viết được 41 câu. Cùng với 41 câu đó là một bản đề cương vở kịch mà nhà phê bình Trần Thanh Mai đã công bố trong cuốn sách của ông viết về cuộc đời và sự nghiệp của Hàn (1941). Theo đó thì Quần Tiên Hội chỉ mới xong hồi I, hồi II. Ba hồi nữa, năm mươi năm sau mới được thành hình mà lại do một tác giả khác. Tác giả đó là nhà thơ Đơn Phương, tên thật là Trần Hồng Phương, sinh năm 1945 tại Hóc Môn (Nam Bộ). Điều đặc biệt là Đơn Phương cũng mắc bệnh phong cùi như Hàn Mặc Tử, phải vào nằm hẳn trong trại cùi Bến Sắn từ năm 1960. Ở đây gặp ông Nguyễn Văn Xê là người bạn của Hàn Mặc Tử hồi hai người còn ở chung với nhau tại trại hủi Quy Hòa. Ở trại cùi BẾN SẮN, Đơn Phương kết thân với một số người đồng bệnh cũng ham thích thơ văn như ông và họ đã coi việc sáng tác thơ văn là nguồn an ủi nhiệm mầu đối với những người không may bị vi trùng Hansen tàn phá cơ thể. Đơn Phương có thơ đăng trên các báo tại Sài Gòn từ năm 1967; năm 1971, ông cho ra đời tập thơ Thương Quê, được nhà văn Sơn Nam và nhà thơ Kiên Giang ân cần giới thiệu. Đã là thi nhân, lại mắc bệnh phong cùi thì việc say mê thơ Hàn Mặc Tử là điều dễ hiểu, nên từ năm 1972, Đơn Phương nảy ra ý định viết tiếp vở kịch thơ mà Hàn Mặc Tử bỏ dở dang. Trong một chiếc chòi nhỏ lợp lá, trông ra bờ sông Thủ Thiêm, thuộc phạm vi trại an dưỡng Thanh Bình của những người bị bệnh cùi ở khu An Khánh, bàn tay cụt ngón của ông đã miệt mài làm việc. Trên cơ sở 41 câu thơ di cảo của Hàn Mặc Tử và bản đề cương còn lại, ông đã khai triển thành 195 câu, rồi 526 câu. Trải qua các bước sơ thảo, phát triển, cuối cùng Đơn Phương đã hoàn thành kịch bản vào năm 1988 với 700 câu, được phân thành 5 hồi, với 10 nhân vật là: Thi sĩ, Thương Thương, Hoa Khôi, Nguyệt Tiên, Thiêm Tiên, Lan Tiên, Tiên Tiên, Hồng Tiên, Đào Tiên, Cúc Tiên cùng một số lời chim tiếng vượn như: Chim Bạch Hạc, Anh Vĩ, Hoạ Mi, Vượn I, Vượn II và tiếng hợp xướng, đơn xướng của vạn loài, tinh tú, rừng tùng, không gian, tiếng tiêu, tiếng suối, lời trăng, lời sao, lời gió... Bản thảo của Đơn Phương được tác giả trao cho học giả Võ Long Tê là người chuyên nghiên cứu về Hàn Mặc Tử. Được ông Võ khuyến

khích và giúp đỡ ý kiến về kịch thuật. Đơn Phương đã hoàn chỉnh tác phẩm và năm 1991 kịch thơ *Quần Tiên Hội* được nhà xuất bản Văn nghệ TP. Hồ Chí Minh in ra. Theo tôi, tuy là đồng bệnh và đồng nghiệp với Hàn Mặc Tử, Đơn Phương hẳn phải tạo cho mình một bản sắc thi ca riêng biệt; điều đó có thể nào ta sẽ tìm hiểu trong một dịp khác. Ở đây, vì là tiếp nối công trình của Hàn Mặc Tử, nên lời thơ và phong cách của Đơn Phương đã rất ăn ý, nhịp nhàng với không khí “*Quần Tiên Hội*” của người xướng xuất, điều đó tưởng cũng là một điểm son, không có tài để gì thể hiện:

“Được tin tiên nữ về trần
Đám Tiên Trai ấy khóc gần trắng đêm
Lệ rơi, chảy ướt cung thiêm
Rủ nhau bỏ động đi tìm tình yêu
...Tình yêu là trái gì ngon?
Mà sao tiên cả, tiên non cũng tìm
Không gian vắng lặng đường chim
Cung thương, dạ khúc biết tìm đâu ra!
... Mi ơi! Mi ơi! Mi ơi! Mi!
Gẫm mãi không ra sự diệu kỳ!
Coi sót gì không trong gió thổi?
Xem thơ còn sót dấu chân đi?”

Tập kịch thơ, có thể nói là công trình tim óc của một nhà thơ tật nguyền, ra đời đã 5 năm, tiếc thay đã chìm mất, không gây một tiếng vang nào giữa cái chợ thơ hỗn độn, xô bồ hiện nay. Nó cũng giống nhiều tập thơ khác, in ra là để tặng bạn bè, may mắn lắm thì được một dòng giới thiệu trên một tờ báo nào đó, thậm chí thơ có in ra mà không ai biết đến! thơ đăng báo và thơ xuất bản thành tập càng lúc càng trở nên quá tải do đó, gây được một tiếng vang cũng không phải là một chuyện dễ. Đối với *Quần Tiên Hội* của Đơn Phương, chúng tôi nghĩ rằng: hãy khoan nói đến chuyện thơ hay hay dở, chỉ nghĩ đến một hình ảnh một người mắc bệnh nan y, ngồi trong cái chòi nhỏ trông ra bờ sông cô quạnh, cố gắng kẹp cây bút bằng những ngón tay cùi cụt để chép đi, chép lại những vần thơ, điều đó cũng đủ cho chúng ta thương cảm và trân trọng. Giá như được phép có một lời khuyên, xin khuyên Đơn Phương: Trên đầu sách, cứ mạnh dạn để một tên Đơn Phương mà thôi, bên dưới chú thêm là viết tiếp kịch *Quần Tiên Hội* theo đề cương của Hàn Mặc Tử là được. Khởi cần đề hai tên Hàn Mặc Tử – Đơn Phương như đã làm, sợ có người hiểu nhầm chăng?